

~~enato~~

Henry Willson

Sobotni odpočinak

S o b o t n í o d p o l e d n e

T o h l e j e l e p š í n e ž č í s t V e r g í l i e . . .

Je sobotní odpoledne a tohle sobotní odpoledne se liší od všech sobotních odpolední, ale ne tak, jak se od sebe liší pondělní nebo čtvrteční odpoledne. Dnes, když jedu směrem k mostu Neuilly kolem Robinsonova ostrůvku s chrámem na vzdálenějším konci, s chrámem, na kterém stojí malá socha jako děloha v ústí zvonu, mám takový pocit domova, že se mi ani nechce věřit, že jsem se narodil v Ame-

rice. Klid vody, rybářské čluny, železné kó-
ly, které ohraňují kanál, hluboko ponořené
vlečné parníčky s ospalými konturami, černé
pranice a lesklé vzpěry, neměnné nebe; řeka
plná ohybů a zákrutů; kopce, které se roz-
prostírají do daleka a vždy lemuji údolí; pa-
noráma pořád proměnlivé a přitom stále; ruz-
nost a přitom pohyb života pod pevným znakem
trikolóry - tohle všechno je historií Seiny,
která je v mé krvi, a která přejde do krve
těch, kteří přijdou po mně, až půjdou odmo-
ledne po březích Seiny.

Jedu přes most v Boulogni po cestě, která
vede do Heudonu, vjíždím do zatáčky a sjíždím
s kopce do Sèvres. V opuštěné ulici vidím ma-
lou zahradní hospídku; slunce pálí skrze lis-
tí a blýská se na stolcích. Zastavuji se.

Co je lepší než číst Vergilia nebo recito-
vat Goetheho /alles Vergänglichliche ist nur ein
Gleichnis, atd./? Třeba jíst venku pod slu-
nečníkem za osm franků v Issy les Moulineaux.
Mourtant je sais à Sèvres. A nic jiného. Roz-
dělji jsem pomýšlel na to, že bych napsal Jour-

nal d'un Fou, o kterém si představuji, že
jsem ho našel v Issy les Moulineaux. A pro-
tože ten fou jsem především já, nejím v É-
vres, ale v Issy les Moulineaux. A co říká
ten fou, když přichází servírka s velkou ple-
chovkou piva? Kašli na chyby, když píšeš. Ži-
votopisci vysvětlí všechny chyby. Myslím na
svého přítele Carla, který strávil poslední
čtyři dny tím, že začínal s popisem ženy, o
které píše. "Hejde mi to! Hejde mi to!", ří-
ká. Dobrá, říká fou, udělám to za tebe. Začni!
To je to nejdůležitější. Copak záleží na tom,
jestli je její nos orlí nebo božský? Každý
portrét začíná špatně, je to proto, že nepo-
pisuješ ženu, kterou máš na mysli. Přemýšlíš
více o lidech, kteří se budou dívat na portrét,
než o ženě, která ti k němu sedí modelou.
Vezmi si Van Bordona - to je jiný případ.
Pokoušel se dva měsíce začít svůj román. Po-
každé, když jsem ho potkal, měl pro něj nový
začátek. Nedostane se nikdy za úvodní větu.
Včera řekl: "Viš v čem je můj problém? Nemí-
to jen otázka, jak začít: první řádek rozho-

duje o stavbě celé knihy. Naposled jsem vymyslel tenhle začátek: Dante napsal báseň o místě zvaném P-. P- pomlčka, protože nechci mít nepřijemnosti s cenzurou."

Jen si pomyslete, začít knihu s P- pomlčka. Malé osobní peklo, které nesmí urazit cenzory. Spomínám si, že Whitman začíná jednu svou báseň takto: Já, Walt, právě sedmatřicetiletý a dokonale zdraví!... Jsem v pohybu se svou vizí... Jsem zblázněn sám do sebe... Walt Whitman, kosmos, Manhattan syn, bouřlivý, masitý, smyslný, nenasytný, žiznivý a plodný... Vyšroubujte zámký ze dveří! Vysaďte dveře z pantů... Zde a provždy je to pro mne totéž... Jsem takový, jaký jsem, a to stačí...

S Waltem je vždy sobotní odpoledne. Lze-li nějakou žemí jen těžko popsat, připustí to a přestane na třetím řádku. Příští sobotu, když počasí dovolí, může přidat chybějící zub nebo kotník. Všechno může počkat, všechno má svůj čas. "To jímám Was absolutně." Zatímco můj přítel Carl, který má vitalitu štěnice, je celý

podělaný z toho, že utekly čtyři dni a mu nezůstalo v ruce nic, ani řádek. "Nevidím důvodu," říká, "proč bych měl vůbec někdy zemřít - nenávidím to zvrhlé neštěstí." Pak si me ruce a zamyká se ve svém pokoji, aby si užil té nesartelnosti. Žije jako štěnice zalezlá za tapetou.

Horké slunce pálí přes slunečník. Třeštím, protože umírám tak rychle. Každá vteřina se počítá. Neslyším vteřinu, která právě odbyla - lnu jak šílenec, k té vteřině, která se ještě neohlásila... Co je lepší než čist Vergilia? Ohle! Tento rozpínající se okamžik, který není ohraničen tikáním nebo bítím, tento věčný okamžik, který rozbíjí všechny hodnoty, míry, rozdíly. Tyto výlevy ze skrytého zdroje. Žádné pravdy ke hlásání, žádná chytrost, která by mohla být sdělena. Výlev a erupce, hovořící ke všem lidem naráz, všude a ve všech jazycích. Teď je vše tak jednoduché, že to až klame. Z tohoto vrcholu opilosti se skutálíš do roviny dobrého zdraví, kde se šte Vergilius a Dante a Mon-

taigne a všichni ostatní, kteří mluví jen o okamžiku, o rozpínajícím se okamžiku, který je slyšet navždy... Mluví ke všem lidem naráz. Výlev a erupce! Tohle je chvíle, kdy zdvím sklenici ke rtům a pozorují mouchu, která usedla na můj malíček; ta moucha je pro tento okamžik stejně důležitá, jako má ruka nebo sklenice, kterou svírá, nebo pivo, které v ní je nebo myšlenky, které se rodí z piva a s pivem umírají. V takové chvíli vím, že se můžeš vykašlat na všechny existující ukazatele, ať je to ukazatel "Do Versailles" nebo ukazatel "Do Suresnes" nebo kterýkoli jiný, že bys měl vždy jít vpřed tam, kam neukazuje žádná směrovka. Tohle je chvíle, kdy opuštěná ulice, kterou jsem si vybral k odpočinku, pulzuje lidmi a všechny plné ulice jsou prázdné. Tohle je chvíle, kdy každá hospoda je ta pravá, dokud ti nebude někým doporučena. Tohle je nejlepší jídlo, kterého se budou dotýkat jen géniové - vždy na dosah, lehce stravitelné, a zůstává po něm chuť na další. "Byl ten rokfór dobrý?" ptá se

servírka. Božský! Nejokoralejší, nejčervivější, nejvšivější rokfór, který byl kdy vyroben, prolezlý škrkavkami Danteho, Vergilia, Honéra, Boccacia, Rebelaise, Goetheho, všemi červy, kteří kdy existovali a dostali se do sýra. Aby někdo snědl tenhle sýr, musí být génius. Tohle je sýr, ve kterém se pohřbívám já, Miguel Feodor Francois Wolfgang Valentine Miller.

Příjezdová cesta k mostu je vysypána oblázky. Jedu tak pomalu, že každý oblázek vysílá své vlastní výrazné poselství mé páteři a nahoru prostřednictvím obratlů té bláznivé kleci, ve které medulla oblongata dává signály svými semaforey. Když jedu po mostě v Sevres, a dívám se kolem sebe, když jedu po kterémkoli mostě, ať vede přes Seinu, Marnu, Garce, Aude, Loiru, Lot, řeku Shannon nebo Liffey, East, River nebo Hudson, Mississippi, Colorado, Amazonku, Orinoko, Jordán, Tigris, Iriwaddy, když jedu přes kterýkoli a každý most, a já jel po všech - včetně mostu přes Nil, Dunaj, Volhu, Eufrat, když jedu po mostě

v Sevres, křičím jako svatý maniak Pavel -
"Ó smrti, kde je osten tvůj?". Za zády Sev-
res, přede mnou Boulogne, ale to, co prou-
teká pod mýma nohama, ta Seina, která začíná
někde mřížkou současných pramínků, tenhle
klidný tryskající proud vytékající z milió-
nu bilionů kořenů, to klidné zrcadlo unáše-
jící mraky a topící minulost ubíhá dál a dál
a dál, zatímco mezi mraky napříč se pohybují-
cími stojím já, úplná společná jednotka, ves-
mír, který přivádí nespočetná století ke kon-
ci; já a to, co proudí pode mnou a to, co
plyne nade mnou a to vše, co se vlní ve mně,
já a to, co se spojilo v jediný nepřetržitý
pohyb, tatto Seina a každá Seina překlenutá
mostem je zázrakem muže přejiždějícího ji na
kole.

Tahle je lepší, než čist Vergilia...

Jedu zpět směrem k St. Cloud, kolo se
otáčí velmi pomalu, tachometr v bláznivé šedé
kleci přede jako filmový týdeník. Jsem
člověk, jehož manometr je nedotčený; Jsem

muž, jenž sedí na stroji, na stroji, který je řízen; jedu s kopce a brzdím; mohl bych jet stejně spokojeně na kolovrátku a nechat zrcadlo plynout nade mnou a historií pode mnou, nebo naopak. Jedu v plném slunci, člověk nepřístupný ke všemu kromě jevu světa. Vršek St. Cloudu se zdvíhá přede mnou po levici, stromy se sklánějí dolů, aby mne ukryly ve svém stínu, cesta je rovná a nekonečná, malá socha odpočívá ve zvonu kostela jako děloha. Každý střední věk je dobrý, ať už u člověka nebo u historie. Slunce pálí naplno a cesty se rozšiřují všemi směry, a všechny cesty vedou s kopce. Nechtěl bych, aby se cesta narovнала a z jejího prachu zmizely nerovnosti. Každé drnčení přináší čerstvou zprávu signální věži. Všechny jsem je uložil do paměti: abych znovu vystopoval své myšlenky, stačí mi jen vyvolat si tu cestu, znovu prožít tyhle nárazy.

V St. Cloudu se zastavuji. Nespěchám - celý den se můžu flákat. Stavím kolo pod strom

a jdu k záchodku se vymočit. Všechno je tu vlhké, včetně záchodku. Jak tam tak stojím a dívám se na průčelí domu, z okna se vykloní upejpavá mladá dáma a pozoruje mne. Kolikrát už jsem takhle stál na tomto usměvavém pávabném světě, postříkaný sluncem, s ptáky bláznivě cvrdlikajícími a viděl, jak mne z otevřeného okna pozoruje žena, jejíž pohled se rozdrobil na malé kousíčky, které ptáci sebrali do zobáčků a uložili někde naspod mušle na záchodku, kde voda melodicky zurčí, a kam přijde muž s otevřeným poklopcem a vypustí vařící se obsah svého náchýře na rozpouštějící se drobky. Jak tak stojím se srdcem a poklopcem a náchýřem otevřeným, vyvstává mi na mysl každý záchodek, do kterého jsem vstoupil - všechny ty nejpříjemnější pocity, všechny ty nejluxusnější vzpomínky, jako kdyby můj mozek byla pohovka pokrytá závěsem a můj život jeden dlouhý šlofik v horkém, ospalém odpolední. Nezdá se mi ani divné, že Amerika umístila do středu pařížské expozice v Chicagu záchodek. Myslím, že

ten patří a že je to hold, který by Francouzi měli ocenit. Nebylo třeba nad ním vztyčit ani trikolóru. Un peu trop fort, ça! A přece, jak pochopí Francouz, že jedna z prvních věcí, která padne do oka americkému návštěvníkovi, která vzbudí jeho zájem a zahřeje každou jeho buňku, je tento všudypřítomný záchodek? Jak má pochopit Francouz, že to, co způsobí na Američana při pohledu na piasotiere nebo vespasienne nebo ať tomu říkáme jakkoli, je fakt, že je uprostřed lidí, kteří připouštějí nutnost se tu a tam vychoat, a kteří také vědí, že k tomu, aby se člověk vychoal, potřebuje hajzlík, a že jestli to nebude činěno veřejně, bude to činěno soukromě, a že už není více vhodné chodit na ulici než v metru, kde může každý pobuda vidět, že neděláte nic zlého.

Jsem muž, který močí hodně a často, což prý je známkou velké duševní aktivity. Ať je tomu jak chce, vím, že se necítím dobře, když se procházím ulicemi New Yorku, protože musím neustále myslet na to, kde bych si

nehl konečně ulovit a jestli to tak dlouho
vydržím. V zimě, když jsi švoro a hladový,
je příjemné se zastavit na pár minut v pří-
jemné teplé komfortní stanici metra, ale na
jaře je to něco jiného. Člověk se rád vymo-
čí na ulici, mezi lidskými bytostmi, které
ho pozorují a usmívají se na něj. A zatímco
na ženu, které si sedá na porcelánovou mísu,
aby si vyprázdnila měchýř, není zrovna pov-
zbuzující pohled, žádný člověk nemůže popřít,
že pohled na muže stojícího nad úzkým pra-
nítkem a dívajícího se na dav tím spokoje-
ným, nemčeným, prázdným úsměvem, s dlouhým,
zasněným, příjemným výrazem ve tváři, je dob-
rá věc. Ulovit plnému měchýři je jedno z vel-
kých lidských potěšení.

Existují určité záchoďky, na které si vždy
rád zajdu - jako otlučené rachotiny u ústavu
pro hluchoněmé na rohu Rue St. Jacques a Rue
de l'abbé-de l'Épée, nebo záchoďky Pneu Rut-
chison u Lucemburských zahrad, na rohu Rue
d'Assay a Rue Guynemer. Zde, za voňavé jar-
ní noci jsem díky jakési / a ani mne nezajímá

jaké/ shodě okolností znovu objevil svého starého přítele Robinsona Crusoe. Celá ta noc uplynula ve vzpomínkách, v bolestech a hrůze, v radostných bolestech, v radostné hrůze.

"Divy života tohoto muže" - praví se v předmluvě k původnímu vydání - "přesahují vše, co bylo dosud známo; život člověka může být ztěžší schopen větší různosti." Ostrov nyní známý jako Tobago, u ústí moře Orinoka, třicet mil severozápadně od Trinidadu. Tam žil člověk Crusoe o samotě po 28 let. Na deskách knihy jsou krásné vypouklé stopy nohou v písku. Člověk látek. Proč ten prostý příběh tak mocně přitahoval lidi osmnáctého století? Voici Larousse:

"... le récit des aventures d'un homme qui, jeté dans une île déserte, trouve les moyens de se souffrir et même de se créer un bonheur relatif, que complète l'arrivée d'un autre être humain, d'un sauvage, Vendredi, que Robinson a arraché des mains de ses ennemis... L'intérêt du roman n'est pas

dans la vérité psychologique, mais dans l'abondance des détails mimétiques qui donnent une impression saisissante de réalité."

Tak Robinson Crusoe nejenže našel zplod, jak si sám vystačil, ale dokonce si vytvořil relativní štěstí. Bravo! Konečně člověk, kterému stačilo relativní štěstí! Jak neanglosaské! Jak předkřesťanské! Když ten příběh zaktualizujeme, v protikladu k Larussovi, dostaneme obraz umělce, který si chtěl vytvořit svět pro sebe, příběh snad prvního skutečného neurotika, člověka, který umyslně ztroskotal, aby mohl žít mimo svou dobu ve svém vlastním světě, který by sdílel s jinou lidskou bytostí, même un sauvage. Pozoruhodné na tom je, že tón, jak podlehl svému neurotickému impulzu, našel relativní štěstí - - přesto, že byl sám na opuštěném ostrově a neměl snad nic víc, než starou pušku a roztrhané krátké kalhoty. Nový život s dvaceti-pětí tisíci let pomagdalénienkého "pokroku" pohřbenými ve svých neuronech. Koncepte relativního štěstí z osmnáctého století! A když

přijde Řítek, či Vendredi, ačkoli je to jenom divoch a nemluví jazykem Grussovým, kruh se uzavře. Měl bych si tu knihu přečíst znovu - a jednoho deštivého dne to udělám. Je to pozoruhodná kniha, která přišla ve vrcholu naší faustovské kultury. Lidé jako Rousseau, Beethoven, Napoleon, Goethe na obzoru. Celý civilizovaný svět běžel celé noci, aby tu knihu četl v 97 různých jazycích. Obraz skutečnosti v 18. století. Od té doby už žádné opuštěné ostrovy. Od té doby ať se narodíš kdekoli, jsi na opuštěném ostrově.

Každému člověku jeho vlastní civilizovanou poušť - ostrov sebe sama, na kterém ztroskotat: štěstí - relativní nebo absolutní - - je mimo pochybnost. Od té doby každý utíká sám před sebou, aby našel imaginární opuštěný ostrov, aby prožil sen Robinsona Crusoe. sledujte klasické útoky - Melvillův, Rimbaudův, Gauduinův, Jacka Londona, Henryho Jamese, D. H. Lawrence... tisíce úteků. Nikdo z nich nenašel štěstí. Rimbaud našel rakovinu. Gauduin našel syfilis. Lawrence našel tuberkulózu.

Nor - to je ono! Ať je to rakovina, syfilis, tuberkulóza nebo cokoli jiného. Nor! Nor moderního pokroku: kolonizace, obchod, volné Bible, válka, nemoc, protézy, továrny, otroci, šílenství, neurózy, psychózy, rakovina, syfilis, tuberkulóza, anémie, stávky, propouštění, hladovění, neplatnost, prázdnota, nepokoj, boje, zoufalství, nuda, sebevražda, bankrot, arterioskleróza, , megalomanie, schizofrenie, kýla, kokain, cyankáli, slzný plyn, vztekli psi, autosugesce, autointoxikace, psychotherapie, hydrotherapie, elektrické masáže, odstředivky, sušené maso, zrnka hrozna, hemeroidy, sněť. Žádné opuštěné ostrovy. Žádný ráj. Dokonce ani relativní štěstí. Lidé utíkají před sebou samými tak šíleně, že hledají spasení pod leďovými krami, nebo v tropických bažinách, nebo slézají Himaláje, či se sami zadusí ve stratosféře...

To, co fascinovalo lidi 18. století, byla vidina konce. Měli toho dost. Chtěli se vrátit po vlastních stopách, vstoupit zpět do lána.

TOHOTO JE DODATEK K LAROUSSOVI...

Co mne z toho všeho nejvíce zaujalo na záchoďcích u lucenburských zahrad je to, jak málo záleželo na tom, co tato kniha obsahuje. Důležitá byla sama chvíle čtení té knihy, chvíle, která obsahovala tu knihu, chvíle, která ji jednou provždy umístila do živoucího prostředí pokoje s jeho slunečnými paprsky, jeho atmosférou ozdravění, jeho domácími křesly, s oškubaným koberecem, s jeho pachy po vaření a praní, s obrazem matky rostoucí a podobným totému, s jeho okny, která září do ulice a zpět na mou sítnici vrhají zřet obrazů nočních plazících se postav, sukovitých stromů, tramvajového vedení, koček na střeše, rotrhaných nočních mār, tancujících na prádelní šnáře, houpajících se hospodských dveří, neroztažených deštníků, zamrzlých oken, pučících stromů. Příběh Robinsona Crusoe věděl za svůj půvab - alespoň pro mne - chvíli, ve které jsem jej objevil. přežívá ve stále rostoucí fantasmagorii, v živé části života, zaplněné fantasmagorií.

Pro mne patří Robinson Crusoe do téže kategorie, jako určité části Vergilia - nebo, kolik je hodin ? Protože kdykoli myslím na Vergilia, napadne mne automaticky - kolik je hodin ? Vergilius je pro mne plešatý maník a brýlena, který se houpe na židli a nechává po sobě mastné fleky na ubruse; plešatý maník, který doširoka otevírá ústa v deliriu, které vydržel simulovat pět dní v týdnu po čtyři úspěšné roky; velká ústa s falešnými zuby, vypouštějící tyto podivné nesmysly: Rari nantes in gurgite vasto. Živě si vzpomínám na hanebnou radost, s kterou vyslovoval tuto větu. Velkou větu - na tohle holohlavého, zkurvysyna s vykulenýma očima. Recitovali jsme ji, rozebírali jsme ji, vychutnávali jsme ji jako olej z tresčích jater, žvýkali jsme ji jako tablety proti špatnému trávení, ¹otvírali jsme doširoka jako to dělal on a opakuvali jsme ten zázrak den co den pět dní do týdne, rok za rokem, jako obehnané desky, dokud nebyl Vergilius odepsán a nezničen z našich životů

nadobro a navždy.

Ale pokaždé, když ten vykulený parchant otevřel zešimka svá data a ta slavná věta vyplula ven, uslyšel jsem to, co bylo pro mne v tu chvíli nejdůležitější - kolik je hodin ? Brzy na hospodu. Je brzy na prázdniny. Je brzy na umývání... Jsem individuum, které chce být čestné k Vergiliovi a jeho zkurveným rari nantes in gurgite vasto. Mám bez uzardění a zakoktání, bez nejmenších rozpaků, lítostí nebo výčitek svědomí, že prázdniny na toaletě měly, mají a budou mít cemu tisíce Vergiliů. Na prázdninách jsem jsme ožili. Na prázdninách jsme se my, kteří jsme bohové a nemáme žádné lepší Já, pomátli: běhali jsme ven ze sborovny a zpět do sborovny, bouchali dveře a vylamovali zámky. Zdálo se, že nás chytlo delirium tremens. Házelí jsme jeden po druhém jídlem, křičeli a kleli a podrážděli jeden druhému nohy a pořád jsme tu a tam mualeli - rari nantes in gurgite vasto. Pámus, který jsme dělali, byl tak velký a škody tak rozsáhlé, že kdy-

koli jsme my Bohani šli na záchod, šel učitel latiny s námi, nebo když ten den měl volno, sledoval nás učitel dějepisu. Šklebili se, když stáli na záchodě s chutným sendvičem v ruce a naslouchali našemu ječení. Ve chvíli, kdy opustili záchod, aby se nadýchali čerstvého vzduchu, zdvihli jsme hlasy a začali zpívat píseň, která nebyla považována za neslušnou, ale která bezpochyby byla něčím, co nám záviděli obrylení profesoři, kteří museli taky čas od času chodit na hajzl, ať byli učení jak chtěli.

Ó nádherné chvíle odpočinku na záchodě! Jím vděčím za svou znalost Boccaccia, Rebelaise, Petronia, Zlatého osla. Dalo by se říct, že vše dobré, co jsem přečetl, jsem přečetl na záchodě. Příklad nejhorším i Ulysses nebo detektivku. V Ulyssovi jsou pasáže, které musí člověk přečíst na záchodě, aby plně procítil chuť toho, co obsahují. Není to posměch autorovu talentu, ale snaha dostat ho blíže k dobré společnosti Abelarda, Petrarkey, Villona, Boccaccia - všech

těch příjemných, bujarých, ryziích duchů,
kteří poznali v hroji hnůj a v andělech
anděly. Dobrá společnost, a žádné rari nan-
tes in surgite vasto. Čím zohátralejší, čím
více na spadnutí je ten záchod, tím lépe.
/To též platí o pisuárech./ Na vychutnání
Rebelaise - například takové pasáže, jako
JAK PŘESTAVĚT ZDI PARIŽE - doporučuji oby-
čejný venkovský záchod, trochu stranou od
domu, v kukulicovém záhonku, s půlkruhovitým
proužkem světla lezoucím pod dveřmi. Žádné
kroflíky ke stisknutí, žádný řetěz ke spla-
chování, žádný růžový hajzlopapír. Jenom hrubě
přitesané sedátko dostatečně velké, aby po-
depřelo váš zadek, a dvě jiné díry o veli-
kostech vhodných pro jiné zadky. Jestli si
můžete přivést přítele a posadit ho vedle
sebe - výborně! Dobrá kniha skýtá větší po-
těšení v dobré společnosti. Můžete tak strá-
vit spolu nádhernou půlhodinku - půlhodinku,
která s vámi zůstane po celý život, spojená
s knihou i sradem.

Velké knize naděžete ublížit tím, že si

ji vezmete na záchod. Jen malé knihy tím utrpí. Jen z malých knih se stane papír na vytření. Jednou z nich je Malý Caesar, jehož francouzský překlad vyšel právě v edici Passions. Když otáčím stránky, zdá se mi, že jsem zase zpět doma a ůtu novinové titulky, poslouchám zatracené rádio, hraju si s cínovými autíčky, piji laciný gin, vyčoustávám panenské kurvy kukuřičným klasem, větším černochoy a pálím je zaživa. Něco takového vzbuzuje průjem. A totéž platí o Atlantic Monthly, nebo kterémkoli jiném literárním měsíčníku, o Aldousu Huxleym, Gertrudě Steinové, Sinclairu Lewisovi, Hemingwayovi, Dos Passovi, Dreiserovi, a tak dále, a tak dále... Nerozbuší se ve mně žádný zvon, když si přinesu tyhle povedené ptáčky na záchod. Zatahnu za splachovadlo a putují do kanálu. Dolů Seinou až do Atlantického oceánu. Možná, že po roce vyplavou opět na hladinu - na březích Coney Islandu, nebo na Midlandské pláži, nebo na Miami, spolu s mrtvými medúzami, hlemýždi, mušlemi zaděnkami, použitými prezer-

vativy, ráčným hajzl-papírem, věrejšími zprávami, zítřejšími sebevraždami...

UŽ žádné čumění klíčovými dírkami! UŽ žádné onanování ve tmě! UŽ žádné veřejné zpovědi! Vysaďte dveře z pantů! Chci svět, ve kterém je vagina představována surovou, nefalšovanou dírou, svět, který má cit pro kosti a obrysy, pro syrové, prvotní barvy, svět, který má strach a respekt před svým živočišným původem. UŽ se mi dělá zle při pohledu na kundy celé ulehtané, zamaskované, zdeformované, zidealizované, kundy s obnaženými konečky nervů. Nechci pozorovat mladé panny, jak onamují v soukromí svých budoárů, nebo jak si kousají nehty, nebo rvou vlasy na posteli plné drobtů chleba - a to po celou kapitolu. Chci madagaskarské pohřební hranice, se zvířetem na zvířeti a na vrcholu s Adamem a Evou, s Evou, která má mezi nohama surovou, nefalšovanou díru. Chci hermafrodity, kteří jsou skutečnými hermafrodity, a ne žádné podvodníky s atrofovaným penisem nebo vyschlou kundu.

Chci klasickou čistotu, kde hněd je hněd a andělé jsou andělé. Bibli podle krále Jakuba, například. Ne bibli Wycliffovu, Vulgátu, ne řeckou ani hebrejskou, ale nádhernou, o sarti pojednávající bibli, která byla vytvořena za rozkvětu angličtiny v době, kdy slovní zásoba dvacet tisíc slov stačila k vytvoření pomníku na všechny časy. Bible psaná ve švédčině nebo v galštině, bible pro Hotentoty nebo pro Čínany, bible, která se musí klikatit tokutými písky francouzštiny - to není žádná bible - to je padělek a podvod. Verze krále Jakuba byla vytvořena rasou lámačů kostí. Oživuje primitivní mystéria, oživuje znásilnění, vraždu, smilstvo, oživuje epilepsii, sadismus, megalománii, oživuje demony, andělé, draky, leviatany, oživuje magii, vyhánění zlých duchů, náказu, zařikávání, oživuje bratrovraždu, královraždu, otcovraždu, sebevraždu, oživuje hypnózu, anarchismus, náměsíčnictví, oživuje píseň, tanec, čin, oživuje věštění, podzemní božstva, arkánu, mystéria, oživuje sílu, zlo a slávu, která

je Báh. Vše přeneseno na tak kolosální měřít-
ko, a tak osolené a okořeněné, že to přetrvá
až do příští doby ledové.

Tak tedy klasická čistota - a k čertu s
poštovními úřady! Protože co umožňuje klasi-
kům vůbec žít, jestliže mají žít a ne umí-
rat stejně jako umíráme my všichni kolem? Co
jiného je chrání před pustošením času, než
sál, která je v nich? Když čtu Petronia ne-
bo, Apuleia nebo Rabelaise, jak blízcí se
mi zdají! Ta ostrá slaná příchut! Ten pach
manažerie! Smrad koňských ohodnek a lvích ho-
ven, tygřího dechu a sloní kůže. Obscénita,
vilnost, krutost, nuda, důvtip. Skuteční
eunuchové. Skuteční hermafroditi. Skutečné
penisy. Skutečné kundy. Skutečné hostiny!
Rabelaise představuje zdi Paříže lidskýma kun-
dama. Trimalchio si dráždí vlastní hedlo,
zvrací vlastní vnitřnosti, válí se ve vlast-
ních zvratech. V amfiteátru, kde se otráve-
ně povaluje velký ospalý zvrhlík Caesar, lvi
a šakali, hyeny, tygři a skvrnití leopardi
trhají skutečné lidské maso - zatímco přichá-

zející lidé, mučedníci a imbecilové, jdou po zlatých schodech a volají Halelujá !

Když se probírám námětem hajzlíků, prožívám znovu jedny ze svých nejhezďích chvil. Když stojím v pisoáru v Boulogni, s kopcem St. Cloudu po pravé ruce a s ženou v okně nade mnou, slunce praží na klidnou hladinu řeky a já vidím podivného Američana. Dávám dál tuhle klidnou zkušenost druhým Američanům, kteří mne budou následovat, kteří budou stát v plném slunečním žáru v nějakém kouzelném koutě Francie a uvolňovat své plné něchýře. Přeju jim všechno nejlepší a žádné ledvinové kameny.

Při tomto předávání zkušeností doporučuji některé další pisoáry, které dobře znám, kde snad nebude žádná žena, která by se na vás usmívala, ale kde je rozbitá zeď, stará zvonice, průčelí paláce, čtverec pokrytý barevnými moletami, koryto pro koně, kašna, hejno holubů, kránek s knihami, trh na zeleninu... Téměř vždy vybrali Francouzi pro své pisoáry ta správná místa. Maně si vzpo-

mínám na jeden v Carcassonu, který mi poskytoval, pokud jsem si k tomu vybral správnou dobu, nepřekonatelný pohled na citadelu; je tak dobře situován, že pokud člověk není zatížen břemenem nebo zbaven smyslu, musí ho před ním ropadnout opět těž nadutá pýcha, týž údiv a posvátná bázeň, těž divoká oddanost k této scéně, jakou cítil unavený kníže nebo mnich, když ve chvíli oddechu na úpatí kopce, kde dnes teče proud, který spláchnul epidemii, vzhlédl, aby spočítal svýma očima na příšerných, bitvami poznamenaných vičkách, vržených na větrem vymetené nebe.

A hned si vzpomínám na jiný, hned vedle Papežského paláce v Avignonu. Jen co by kamenem dohodil od kouzelného náměstíčka, které za jarní noci zdá se být pokryto sametem a krajkami, maskami a konfetami; čas plyne tak klidně, že můžeš slyšet slaboucké troubení rohů, minulost plížící se kolem jako duch a pak z hlubiny vod vycházející údery gongu, které rozbíjejí bezhlesnou hudbu noci. Jen co by kamenem dohodil od malé obskurní čtvrti,

kde září červené světlo. Tam, za chladného večera najdeš křivolaké uličky plné hluchého života, ženy oblečené do koupacích pláště nebo spodniček, lelkujících na prazích, cigaretu v ústech, přivolávající kolemjdoucí. Jak noci ubývá, zdá se ti, jako by se stěny domů přimykaly k sobě užejí a užejí; a z malých uliček, které vtékají do hluboké rokle, se slévá zástup podivných hladových mužů, kteří ucpávají úzké ulice, krouží dokola, vrhají se bezcílně sem a tam jako osasatá spermie, hledající vajíčko, a nakonec jsou vsáti do otevřených chřtánů bordelů.

Když dnes člověk stojí na pískáru vedle Paláce, jen stěží ví o tom druhém životě, který se zde odehrává. Palác se stmívá, chladný, podoběn hroboce, před otevřeným temným náměstím. Naproti němu stojí směšně vypadající budova, zvaná Institut hudby. Tak tu stojí a zírají na sebe přes tu prázdnotu. Mrtví jsou papežové. Mrtvá je hudba. Mrtvy jsou barvy a mluva té slavné doby. Kdyby

nebylo té maláčtvti za Institutem, kdo by si dokázal představit, jaký kdysi býval život mezi stěnami Paláce? Když ještě byla tato hrobka na živu, věřím, že nebylo propasti mezi, Palácem a křivými uličkami pod ním. Věřím, že ty malé špinavé brlohy s rozbitými střechami utíkaly přímo vzhůru ke druhému Paláce. Věřím, že když papež vystoupil ze svého nádherného ulá a vstoupil do slunečního třpytu, komunikoval okamžitě se životem kolem sebe. Někaké stopy tohoto života se ještě zachovaly: života plného lovu, rybaření, her, sokolů a psů a žen a blýskavých ryb. Velký, katolický život se sytými modřemi a zářivými zeleněmi, život hříchů, milosti a pokání, život svěžích žlutí a zlatavých hnědí, život šatů pobryndaných vínem a lososově zbarvených proudů. V té nádherné ložnici na rohu Paláce odkud je vidět na všechny nezapomenutelné střechy Avignonu a rozbitý most přes Rhonu, v ložnici, o které se říká, že v ní papežové sepisovali své bully, jsou fresky stále tak

čerství, tak přirozené, tak dýchající životem, že dokonce tato hrobka, kterou dnes Palác je, se zdá být víc živá, nežli život venku. Člověk si může lehce představit Svátého otce, jak sedí u psacího stolu s Papežskou bullou před sebou a s velkým pohárem u lokte. A může si stejně dobře představit, že mu na klíně sedí pohledná tlustá dívka, zatímco dole ve velké kuchyni se na rožni opékají celá zvířata, stejně jako nižší církevní hodnostáře, velké jedlíky, jak pijí a hýří co hrdle ráčí v komfortu a bezpečí tlustých zdí. Žádná schizmata, žádné hnídopištví, žádné schizofrenie. Když přišla nemoc, prohnala se ohatrčemi i paláci, tlustými kýty církevních otců stejně jako svalnatými kýty rolníků. Když na Avignon sestoupil božský duch, nezastavily ho zdi Institutu hudby, prostupoval stěnami, masem, hierarchiemi tříd a kast. Kvetl stejně mocně ve čtvrti červených luceren jako nahoře na kopci. Papež nemohl poškasat své roucho a přejít nedotčen. Za zdmi i vně zdí byl jeden

a tentýž život: víra, smilstvo, krveprolití.
Původní barvy. Původní vášně. Fresky vyprávějí ten příběh. Mluví o tom, jak se tehdy žilo celý den, hlasitěji než knihy. Co si papežové mumlali do vousů, je jedna věc - a co přikázali namalovat na své stěny, je věc druhá. Slova jsou mrtvá.

The Black Spring, Penguin Books, London 1967.
Z "Černého jara" přeložil Petr Rieger.

Poznámka

Jsou lidé pišící knihy, které odolávají prstům odborníků, jejich vášni zařazovací či vyřazovací. Jsou prostě knihy a spisovatelé žijící s v á j život. Není pro ně nutné "vystoupit z literatury", protože do ní ani nevstoupili.

Henry Miller, jako spisovatel, byl bezprostředností, výbušností své povahy předurčen vstoupit do tradice intimních deníků a stvořil-li na jejich stránkách jinou postavu, byl, jak říká, tou postavou sám.

Do tradice deníků nevstoupil zcela přesně jako např. náš Deml nebo Rus Rozanov, vstoupil jako Henry Miller. Ale stejně jako Deml nebo Rozanov, v jiném společenském klimatu, jak se rádo říkává, se po zákonu své ústrojnosti oddával vnitřní povaze sebe sama, svému pohroužení se do "zde a nyní".

Deníková tvorba, nesvázaná s literární konvencí, ba stojící proti jejím schéma-

matům, nejlépe odpovídá povaze těch, kteří žijí v okamžiku a bez omezení se oddávají "fascinující situaci" - v ní a z ní říkají pravdu, jak dalece ji znají - plně a bez zábran. Litera jim, zdá se, lehce sjíždí s pera a z psaní se stává akt tvorby.

Mají problém s cenzurou, vyjde-li jim kniha, ale nemají problém se stavbou té knihy, protože první řádek o ní nerozhoduje.

A mají čtenáře - i když oni často psali bez čtenáře /Rozanov/, nebo aby si vytvořili teplo pro ozvěnu /Deml/ - kteří přijímají jejich okamžik s detailem skutečného světa, s detailem skutečné mouchy na půllitru piva, skutečnou chvíli podrženou znamenitým metaforickým jazykem.

Co je lepší - v sobotním odpolední - než čist Vergilia? "...Rozpínající se okamžik... Já a to, co proudí pode mnou a to, co plyne nade mnou a to vše, co se vlní ve mně, já a to co se spojilo v jediný nepřetržitý pohyb... Tbhle je lepší než čist Vergilia..."

H e n r y M i l l e r "mnohovrstevný spisovatel osobní biografie". Narozen v New Yorku 1891. Pracoval jako dělník, číšník, hrobník atp. Koncem dvacátých let opouští Spoj. státy. Třicátá léta prožívá většinou v Paříži, kde se utvrdil v předsevzetí, "být sám médiem své vlastní tvorby". V pařížském nakladatelství anglicky psané literatury "The Obelisk Press" vychází "Obratník raka" /1934, česky již 1936/, "Černé jaro" /1936/, "Obratník kozoroha" /1939/. Druhá světová válka ho přivádí zpět do Států. Zde vznikají knihy jako "Moudrost srdce" /1941/, "Neděle po válce", "Klimatizovaný přelud" /1944/, trilogie "Rižové ukřižování" /"Sex", 1949, "Flex", 1953, "Nex", 1956/, esej o Rimbaudovi "Čas vrahů" /1956/, "Boi lásky a smíchu" /1955/, "Big Sur a pomeranče Hieronyma Bosche" /1957/ a další. Část jeho tvorby nesmí ve Státech vyjít pro tzv. obscénní obsah, ohrožující veřejnou mravnost Ameriky.

j a r o

' 8 8
